Victimologia

Noemí Pereda Beltran
Josep M. Tamarit Sumalla

PID_00195908

Material docent de la UOC

UOC
Universitat Oberta de Catalunya

Noemí Pereda Beltran

Llicenciada en Psicologia per la Universitat de Barcelona el 1999 i doctora en Psicologia per la mateixa Universitat el 2006. S'ha especialitzat en la temàtica de la victimologia del desenvolupament o victimologia infantojuvenil, principalment els maltractaments i l'abús sexual infantil. Ha publicat múltiples articles i capítols de llibre sobre aquesta àrea d'estudi, i ha ampliat el seu interès als efectes del terrorisme en els nens i nenes, les conseqüències psicològiques de la mutilació genital femenina, els efectes adversos en els nens d'utilitzar-los servir com a soldats o l'aplicació de la justícia restaurativa a menors víctimes. Així mateix, ha presentat ponències i comunicacions en diferents congressos i reunions científiques, tant nacionals com internacionals. Actualment és professora a la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona i imparteix docència en el grau de Criminologia, i també en postgraus i màsters de diverses universitats espanyoles. Col·labora, així mateix, en tasques de formació i assessorament, dins de la seva temàtica d'estudi, en diferents institucions oficials i associacions no governamentals, com la Fundación Vicki Bernadet (www.fbernadet.org), la Fundación Red de Ayuda a Niños Abusados (www.fundacionrana.org) o Save the Children (www.savethechildren.es). És membre de l'Institut de Recerca en Cervell, Cognició i Conducta (IR3C) de la Universitat de Barcelona i dirigeix el Grup de Recerca en Victimització Infantil i Adolescent (GReVIA) des de la seva creació, l'any 2009.

Josep M. Tamarit Sumalla

Catedràtic de Dret Penal (Universitat Oberta de Catalunya).

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Josep M. Tamarit Sumalla (2013)

Primera edició: febrer 2013
© Noemí Pereda Beltran, Josep M. Tamarit Sumalla
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2013
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Eureca Media, SL
Dipòsit legal: B-31.617-2012

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca

Introducció

La victimologia és una disciplina emergent que sorgeix de la preocupació davant l'oblit de la perspectiva de la víctima en l'estudi de la delinqüència. A mitjan segle XX alguns autors van començar a posar en relleu que la criminologia havia centrat l'atenció bàsicament en el delinqüent i la resposta enfront d'aquest delinqüent. Per això, tenir en compte el paper de la víctima en l'explicació del fet criminal i en l'actuació de la societat davant les seves implicacions i les conseqüències constituïa no solament un gest de reparació d'un oblit històric sinó una necessitat científica. Sobre aquestes bases, es desenvolupa la victimologia com a branca de la criminologia, encara que hi ha certs sectors que han reclamat l'autonomia d'aquesta disciplina.

En els mòduls següents presentarem els continguts fonamentals de la victimologia, tenint en compte les dues dimensions en què s'ha desenvolupat. D'una banda, la recerca sobre els processos de victimització i els factors de risc o de vulnerabilitat. De l'altra, el reconeixement progressiu dels drets de la víctima, en què es revela com la disciplina científica ha evolucionat alhora que el moviment cívic a favor d'aquests drets i de la col·locació de les víctimes i els seus interessos i necessitats en un lloc preeminent de les sensibilitats col·lectives i de la política criminal. Aquestes dues dimensions de la victimologia tenen una evident projecció en l'àmbit aplicat. El coneixement de la victimització i els factors que hi estan relacionats ens permet dissenyar programes dirigits a la prevenció, l'assistència o la protecció. Com podreu comprovar, destacarem la rellevància de la desvictimització, com a objectiu que permetrà a les víctimes la superació de les conseqüències del fet traumàtic i una transformació personal i social que porti més enllà de la identitat victimal. Pel que fa als drets, exposarem com s'ha gestat i després produït la consolidació d'un estatut jurídic de la víctima, tant dins com fora del procés penal, en l'àmbit nacional, comparat i internacional.

Objectius

Amb l'estudi dels materials de l'assignatura es pretén assolir els objectius següents:

1. Conèixer el context en què sorgeix la victimologia i les relacions que té amb la resta d'àmbits de la criminologia.

2. Comprendre els conceptes de víctima, victimització i desvictimització, i també les implicacions i els efectes que tenen.

3. Distingir els factors de risc segons els diversos models existents.

4. Conèixer els elements fonamentals de la victimització de diversos col·lectius de risc, com els menors d'edat, les persones amb discapacitat, la gent gran, els emigrants o les persones que treballen en l'àmbit del comerç sexual.

5. Saber els drets que tenen les víctimes i el reconeixement d'aquests drets en l'àmbit internacional, europeu i espanyol.

6. Conèixer els diversos models assistencials en relació amb els serveis especialitzats d'atenció a víctimes.

7. Estudiar els mecanismes jurídics de reparació a la víctima dins i fora del procés penal.

Continguts

Mòdul didàctic 1
Fonaments conceptuals de la victimologia
Noemí Pereda Beltran
1. La victimologia en el context de les ciències socials
2. La victimologia en el context de les ciències de la salut
3. Visió social de les víctimes
4. Aspectes metodològics i de recerca en victimologia

Mòdul didàctic 2
Victimització en la infància i l'adolescència
Noemí Pereda Beltran
1. Context històric i aparició de la victimologia del desenvolupament
2. Victimització infantojuvenil: definició i tipologia
3. Victimització sexual en la infància i l'adolescència: definició i tipologia
4. Extensió del problema: incidència de la victimització infantojuvenil
5. Conseqüències de la victimització infantojuvenil

Mòdul didàctic 3
Victimització en l'edat adulta i la senectut
Noemí Pereda Beltran
1. La victimització en l'edat adulta
2. La victimització en l'ancià

Mòdul didàctic 4
Victimització en col·lectius de risc
Noemí Pereda Beltran i Josep M. Tamarit Sumalla
1. La victimització de les persones amb discapacitat
2. La victimització de les treballadores del sexe
3. La victimització de les persones immigrants
4. Protecció dels col·lectius de risc

Mòdul didàctic 5
Reparació, assistència i protecció
Noemí Pereda Beltran i Josep M. Tamarit Sumalla
1. Els drets de les víctimes
2. Reparació
3. Assistència
4. Protecció